

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Νεοφύτου Βάμβα 6 (3ος όρ.), 10674 Αθήνα, τηλ: 210 7233221-2; φαξ: 210 7233217;

e-mail: info@nchr.gr, website: www.nchr.gr

**Θέσεις και προτάσεις για το ζήτημα της εμπορίας ανθρώπων-
η κατάσταση στην Ελλάδα ***

Εισαγωγικά

Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί ένα πολύπλοκο φαινόμενο που συνδέεται με πολλούς επί μέρους τομείς: τη μεταναστευτική πολιτική, το οργανωμένο έγκλημα, την πορνεία, την καταναγκαστική εργασία, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη βία κατά γυναικών και παιδιών, τα κυκλώματα παιδεραστών, την κοινωνική παθολογία που αντανακλούν αυτά τα φαινόμενα, την διαφθορά των διπλωματικών και διοικητικών αρχών, κλπ.

Πάνω από όλα όμως αποτελεί «σύγχρονη μορφή δουλείας»¹ και, ως τέτοια, κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των θυμάτων. Οι δε μορφές της κακοποίησης και της εκμετάλλευσης, υποβοηθούμενες από τον γενικό εφησυχασμό της κοινωνίας, γίνονται σήμερα ακόμα πιο αποτρόπαιες απ' ό,τι παλιότερα.

** Το εν λόγω κείμενο υιοθετήθηκε ομόφωνα από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ της 14^{ης} Ιουνίου 2007. Εισηγητές: Αν. Καθηγ. Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος, Β' Αντιπρόεδρος ΕΕΔΑ και Προεδρεύων του Α' Τμήματος, και Χριστίνα Παπαδοπούλου, Επιστημονική Συνεργάτιδα ΕΕΔΑ. Οι εισηγητές εκφράζουν τις θερμές τους ευχαριστίες στην εκπρόσωπο του ΔΟΜ (Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης) κα Τένια Κυριαζή, και στους εκπροσώπους του ΕΣΠ (Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες) και της «Άρσις» για τις εμπειριστατωμένες παρατηρήσεις τους επί της αρχικής εισήγησης και τις συμπληρωματικές προτάσεις που κατέθεσαν εγγράφως στην ΕΕΔΑ, μετά από την δημόσια διαβούλευση που συγκάλεσε το Α' και το Γ' Τμήμα της ΕΕΔΑ, στις 19 Απριλίου 2007, στα γραφεία της Επιτροπής. Στην διαβούλευση αυτή συμμετείχαν, εκτός από αρκετά μέλη της ΕΕΔΑ, εκπρόσωποι της Γεν. Γραμμ. Ισότητας, του ΕΣΠ, της ΜΚΟ Άρσις, του ΣτΠ, και του ΔΟΜ.*

¹ D. Marmol: 'The EU and SouthEast Europe confronting trafficking in human beings', Communications to members S15/04, EPC-KBF Migration Dialogues, 17 Φεβρουαρίου 2004.

Σε τουλάχιστον 13 εκατ. ανέρχονται τα θύματα της καταναγκαστικής εργασίας (όπου συμπεριλαμβάνεται και η εμπορία ανθρώπων και η πώληση παιδιών) παγκοσμίως, αποφέροντας στους εκμεταλλευτές τους 32 δισεκατ. δολάρια τον χρόνο, σύμφωνα με την έκθεση του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας (BIT), η οποία δημοσιεύθηκε τον Μάιο του 2006. Το 56% των θυμάτων είναι γυναίκες και νεαρά κορίτσια και το 40% παιδιά κάτω των 18 ετών. Ο «ροζ τζιρος» στην Ευρώπη ξεπερνάει πια αυτόν των ναρκωτικών και των όπλων, ενώ τείνει να κυριαρχήσει ένας νέος τύπος μαστροπού-επιχειρηματία-δουλεμπόρου, ο οποίος διακινεί μεγάλο αριθμό γυναικών και παιδιών. Σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες, ειδικότερα για την Ελλάδα, η αναλογία Ελληνίδων/αλλοδαπών θυμάτων, από 70/30 που ήταν, διαμορφώθηκε σε 20/80, ενώ η πελατεία αυξήθηκε κατά 600%. Για πρώτη φορά κάνει την εμφάνισή της στην Ευρώπη η πορνεία αυτής της μορφής και σε αυτή την έκταση, και με χαρακτηριστικά που παλιότερα συναντούσαμε στην Ταϊλάνδη ή στις Φιλιππίνες, όπου υπήρχε από παλιότερα η πορνεία με καθεστώς δουλείας. Πρόκειται λοιπόν για ένα ζήτημα που αποτελεί απειλή και πρόκληση σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς δυναμιτίζει τα θεμελιώδη δικαιώματα, το κράτος δικαίου και την διεθνή έννομη τάξη. Επιπλέον, αφορά όλες τις χώρες, πλούσιες, φτωχές, ανεπτυγμένες και υπό ανάπτυξη, καθώς αποτελούν χώρες προέλευσης, διέλευσης και προορισμού των θυμάτων.

Η Ελλάδα ήταν παραδοσιακά χώρα προέλευσης μεταναστών. Στις αρχές της δεκαετίας του '90 όμως, λόγω των πολιτικών ανακατατάξεων στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Ευρώπης και των Βαλκανίων, μετατράπηκε σε χώρα προορισμού μεταναστών (νόμιμων και μη). Δυστυχώς, έγινε επίσης και χώρα διέλευσης και προορισμού θυμάτων εμπορίας ανθρώπων προερχομένων κυρίως από χώρες της ΝΑ και Α. Ευρώπης αλλά και από την Αφρική και, σε μικρότερο βαθμό, από την Ασία.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του ελληνικού Υπουργείου Δημόσιας Τάξης,² τα θύματα εμπορίας ανθρώπων προέρχονται στην

² Βλ. τα επίσημα στατιστικά στοιχεία που δημοσιεύει το ελληνικό Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, www.ydt.gr. Ωστόσο, επισημαίνεται ότι η έλλειψη κεντρικού συντονιστικού

πλειονότητά τους από την Αλβανία, τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, τη Ρωσία, τη Μολδαβία, την Νιγηρία, την Λευκορωσία, την Λιθουανία και την Ουκρανία. Η εμπορία ανθρώπων πράγματι πλήττει κατά κύριο λόγο τις γυναίκες και τα νέα κορίτσια, που διακινούνται με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση (αν και όχι αποκλειστικά). Πρόκειται για γυναίκες που έρχονται από φτωχές περιοχές, που παραπλανούνται με ψευδείς υποσχέσεις για μια καλύτερη ζωή στην Ελλάδα ή αλλού, και στη συνέχεια δέχονται απειλές και βία για να εργαστούν στην βιομηχανία του σεξ παραδίδοντας όλα τα χρήματα και έγγραφά τους στους διακινητές. Συχνά «συναινούν» σε αυτό μέσα σ' ένα καθεστώς έντονης βίας και φόβου. Η έλλειψη νόμιμων εγγράφων, η άγνοια της ελληνικής γλώσσας, η έλλειψη εναλλακτικών λύσεων, οι διαρκείς απειλές για την τύχη της οικογένειάς τους στις χώρες προέλευσής τους, είναι κάποιοι από τους λόγους που τις εγκλωβίζουν σε αυτή την κατάσταση. Είναι γυναίκες που σπάνια βρίσκουν τη δύναμη και το υποστηρικτικό δίκτυο να ξεφύγουν και να καταγγείλουν τους διακινητές τους, διακυβεύοντας με αυτόν τον τρόπο την ασφάλεια τόσο την δική τους όσο και των οικογενειών τους. Στην τελευταία Έκθεση του U.S Department of State για την Εμπορία Ανθρώπων,³ αναφέρεται πως «από τους κατ' εκτίμηση 600.000 έως 800.000 ανθρώπους που διακινούνται διεθνώς κατ' έτος, το 80% των θυμάτων είναι γυναίκες και κορίτσια». Θύματα ποικίλων μορφών εκμετάλλευσης, κυρίως όμως σεξουαλικής αλλά και καταναγκαστικής εργασίας και εμπορίας οργάνων. Σύμφωνα δε με Έκθεση της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (2005), το 40% περίπου του συνόλου των θυμάτων είναι παιδιά, ενώ το 98% των θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης είναι γυναίκες και κορίτσια.

Η ελληνική πολιτεία άρχισε να αναπτύσσει ενεργό δράση για την αντιμετώπιση του προβλήματος από τις αρχές της δεκαετίας που διανύουμε. Τα μέτρα που λαμβάνονται αφορούν στο κανονιστικό πλαίσιο, στη δίωξη των

θεσμικού φορέα επιφορτισμένου με την παρακολούθηση όλων των στοιχείων των σχετικών με την εμπορία ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων και των συστηματικών στατιστικών καταγραφών, αντανakλάται και στο παρατηρηθέν έλλειμμα σε επίπεδο αξιόπιστων στατιστικών για τον αριθμό, την προέλευση και άλλες παραμέτρους που αφορούν τα θύματα εμπορίας.

³ Βλ. <http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2006/>

δραστών, στην παροχή προστασίας και αρωγής στα θύματα, στην πρόληψη του φαινομένου με την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και στην ανάπτυξη συνεργασίας σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Όμως η μελέτη, και, συνακόλουθα, η αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων αποδεικνύεται ολοένα και πιο δυσχερής, καθώς τέμνει πεδία περισσότερων του ενός επιστημονικών κλάδων και απαιτεί συνδυασμένες δράσεις υπό το πρίσμα σύνθετων προσεγγίσεων, όπως το νομοθετικό οπλοστάσιο, η ευκαμψία ή δυσκαμψία των ρυθμίσεων που αφορούν σε πτυχές του μεταναστευτικού φαινομένου, η επάρκεια και αποτελεσματικότητα των διωκτικών μηχανισμών (όχι μόνο των εγχώριων, αλλά και των διεθνών),⁴ η λειτουργία της απονομής της δικαιοσύνης, η ανοχή του κοινωνικού ιστού απέναντι στις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η δυναμική συνέργια σε όλα τα στάδια της αλυσίδας της εκμετάλλευσης, κλπ.⁵ Ακολουθεί μία σύντομη παρουσίαση της αντιμετώπισης της εμπορίας ανθρώπων στην Ελλάδα, καθώς και επί μέρους συστάσεις για την αποτελεσματικότερη διαχείριση του φαινομένου.

I. Κανονιστικό και θεσμικό πλαίσιο

A) Νομοθεσία

Εσωτερικό δίκαιο

Ο κύριος όγκος των διατάξεων για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στην Ελλάδα περιέχεται στα εξής νομοθετικά κείμενα:

α) στο Ν. 3064/2002 για την «καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας

⁴ Βλ. εκτεταμένη αναφορά στις περιπτώσεις τεκμηριωμένης εμπλοκής μελών ειρηνευτικών δυνάμεων του ΟΗΕ, τόσο των στρατιωτικών, όσο και των πολιτικών αποστολών, σε κυκλώματα εμπορίας ανθρώπων, είτε ως πελάτες, είτε ως διακινητές, στο :“You Can Find Anything You Want: a critical Reflection on Research on TIP within and into Europe”, Liz Kelly, in “Data and Research on Human Trafficking: A Global Survey”, IOM, 2005, p. 253. Σημειώνεται επιπλέον, πως πέραν της απομάκρυνσης των δράστών από τις συγκεκριμένες θέσεις, οι ασκήσεις δίωξης είναι σπανιότητες.

⁵ Ειδικότερα για την έκταση και τις δυσχέρειες καταπολέμησης του φαινομένου στην Ελλάδα, βλ. http://www.hrw.org/background/eca/greece/greece_memo_greece.htm, και <http://www.protectionproject.org/>

ανηλικών και της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και αρωγή στα θύματα των πράξεων αυτών»,⁶

β) στο ΠΔ 233/2003 που εκδόθηκε σύμφωνα με το άρθρο 12 του Ν. 3064/2002 και

γ) στο Ν. 3386/2005 «είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική επικράτεια».⁷

- Ο Ν. 3064/2002 (ΦΕΚ Α' 248/15.10.2002), τροποποιεί τα σχετικά άρθρα του ελληνικού Ποινικού Κώδικα και ποινικοποιεί όλες τις σύγχρονες μορφές εμπορίας ανθρώπων (την εμπορία με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση, την εξαναγκαστική εργασία, την αφαίρεση οργάνων και τη στρατολόγηση ανηλικών για συμμετοχή σε ένοπλες συρράξεις). Το αδίκημα της εμπορίας ανθρώπων τιμωρείται σε βαθμό κακουργήματος. Ο νόμος προβλέπει επιβαρυντικές περιστάσεις που αυξάνουν την ποινή. Προβλέπεται επίσης ποινή για εκείνους που εν γνώσει τους χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες των θυμάτων (ποινικοποίηση του πελάτη). Τέλος, ο νόμος αναγνωρίζει την υποχρέωση της πολιτείας να παρέχει προστασία και στήριξη (συμπεριλαμβανομένης και της δυνατότητας εθελοντικού επαναπατριsmού) στα θύματα εμπορίας ανθρώπων τα οποία έχουν επίσημα αναγνωριστεί ως τέτοια από τον αρμόδιο Εισαγγελέα. Ας σημειωθεί ακόμη, πως η «αδυναμία» που υποδηλώνει η χρήση του όρου «θύμα» στο πλαίσιο της εμπορίας ανθρώπων, θα πρέπει να γίνει κατανοητή, αν όχι απαραίτητα ως απουσία συναίνεσης, πάντως οπωσδήποτε ως έκφραση του πολύ περιορισμένου φάσματος επιλογών και δυνατοτήτων των θυμάτων.
- Το ΠΔ 233/2003 (ΦΕΚ Α' 204/28.8.2003) καθορίζει του φορείς, τα μέτρα και τον τρόπο παροχής προστασίας στα θύματα εμπορίας ανθρώπων. Η προστασία αυτή περιλαμβάνει στέγαση, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ψυχολογική και κοινωνική στήριξη,

⁶ Βλ. κρίσεις της ΕΕΔΑ για το Σ/Ν (μετέπειτα Ν. 3064/2002), στην Έκθεση 2002, και συμπληρωματικά, την εισήγηση του Ν. Φραγκάκη στην 3^η Στρογγυλή Τράπεζα των Εθνικών Επιτροπών ΔτΑ και του ΣτΕ, Βερολίνο 25-27/11/2004, Έκθεση 2004.

⁷ Βλ. παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του Ν. 3386/2005, στην Έκθεση 2005.

νομική αρωγή και εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση (σε περιπτώσεις ανήλικων θυμάτων).

- Ο Ν. 3386/2005, στα άρθρα 46-52, περιλαμβάνει διατάξεις για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της Οδηγίας 2004/81/ΕΚ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεκριμένα, προβλέπει την χορήγηση στα πιθανολογούμενα θύματα προθεσμίας περίσκεψης (άρθρο 48) ενός μηνός (στην περίπτωση ανηλικών μπορεί να παραταθεί στους δύο μήνες), προκειμένου να αποφασίσουν αν επιθυμούν να συνεργαστούν με τις αρμόδιες Αρχές για τη δίωξη των δραστών. Κατά το διάστημα αυτό παρέχεται στα πιθανολογούμενα θύματα η προστασία που προβλέπεται για τα αναγνωρισμένα θύματα (εκτός από την άδεια παραμονής και εργασίας). Επίσης με το νόμο αυτό ρυθμίζεται η χορήγηση και ανανέωση άδειας παραμονής σε αναγνωρισμένα θύματα εμπορίας ανθρώπων που επιθυμούν να συνεργαστούν με τις αρμόδιες Αρχές για τη δίωξη των εμπόρων. Η άδεια παραμονής χορηγείται στα θύματα, χωρίς την υποχρέωση καταβολής παραβόλου και παρέχει πρόσβαση στην αγορά εργασίας και σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι ο προσφάτως ψηφισθείς Ν. 3536/2007 (*ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης*) στο άρθρο 11 παρ. 3 ορίζει για πρώτη φορά ρητά ότι τα αναγνωρισμένα θύματα εμπορίας ανθρώπων δεν απελαύνονται και τυχόν απόφαση απέλασης αναστέλλεται. Με τη διάταξη αυτή καλύπτεται το προηγούμενο νομικό κενό και προστατεύονται τα θύματα εμπορίας από τον κίνδυνο της απέλασης.

Διεθνές και ευρωπαϊκό δίκαιο

Σε διεθνές επίπεδο η Ελλάδα έχει υπογράψει, αλλά δεν έχει επικυρώσει, το Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο των Η.Ε. για την εμπορία ανθρώπων (UN Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in

Persons, especially Women and Children, supplementing the UN Convention against Transnational Organized Crime)⁸ και τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης (Convention against Trafficking in Human Beings).⁹ Το Πρωτόκολλο των Η.Ε. ορίζει την παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων, καλεί τα συμβαλλόμενα μέρη να την ποινικοποιήσουν ως αυτοτελές έγκλημα, να πατάξουν τη διαφθορά των αρμοδίων οργάνων και να συνεργαστούν μεταξύ τους για την καταστολή της. Παράλληλα, τα καλεί να θεσπίσουν νόμους για την προστασία των θυμάτων. Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης φιλοδοξεί να ρυθμίσει το φαινόμενο της εμπορίας με τρόπο σφαιρικό και όσο το δυνατόν πληρέστερο. Ειδικότερα, η Σύμβαση του ΣτΕ υιοθετεί τον ίδιο ορισμό του όρου «εμπορία» (trafficking) με εκείνον του Πρωτοκόλλου του ΟΗΕ, όμως οι ρυθμίσεις και η προστασία την οποία εισάγει προς όφελος των θυμάτων είναι ευρύτερες. Πράγματι, ενώ το Πρωτόκολλο τοποθετείται και ρυθμίζει το φαινόμενο ως μια όψη του οργανωμένου διασυνοριακού εγκλήματος, η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης το αντιμετωπίζει από τη σκοπιά της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των θυμάτων, επιχειρώντας με τον τρόπο αυτό έναν λεπτό συγκερασμό της διαφύλαξης και προστασίας των θυμάτων αφενός, και της ποινικής δίωξης των δραστών αφετέρου.

Σύμφωνα με την Επεξηγηματική Έκθεση της Σύμβασης του ΣτΕ, η εμπορία συνίσταται στο συνδυασμό τριών συστατικών στοιχείων τα οποία πρέπει να συνυπάρχουν για να μπορέσει να θεωρηθεί μια συμπεριφορά ως εμπορία:

- 1) Μια πράξη (πρόσληψη, μεταφορά, φύλαξη ή υποδοχή προσώπων)
- 2) με τη χρήση ορισμένων μέσων που συνίστανται σε: απειλή, ή χρήση βίας, ή άλλων μορφών επιβολής, απαγωγή, απάτη ή εξαπάτηση, κατάχρηση εξουσίας, ευάλωτη θέση, προσφορά ή αποδοχή πληρωμής ή οφέλους για να εκμαιευθεί η συναίνεση ενός προσώπου που ασκεί έλεγχο επί άλλου

⁸ UN Doc. A/RES/55/25. Υπογράφηκε από την Ελλάδα στις 13/11/ 2000.

⁹ Council of Europe Treaty Series (CETS), n. 197. Υπογράφηκε από την Ελλάδα στις 17/11/2005. Η ΕΕΔΑ, μετά από σχετική πρόταση του Ε' Τμήματος, κατέθεσε πρόταση προς τις αρμόδιες ελληνικές αρχές, για την επικύρωση της Σύμβασης (βλ. Έκθεση 2005).

3) προς το σκοπό της εκμετάλλευσης που περιλαμβάνει κατ' ελάχιστον την εκμετάλλευση της πορνείας άλλων προσώπων ή άλλων μορφών σεξουαλικής εκμετάλλευσης, καταναγκαστικής εργασίας ή υπηρεσιών, δουλείας ή πρακτικών παρομοίων με τη δουλεία, ή εξαγωγή οργάνων.

Για να θεωρηθεί μία συμπεριφορά ως εμπορία χρειάζεται να συγκεντρώνει στοιχεία και από τις τρεις κατηγορίες (1, 2 και 3), π.χ. πρόσληψη (στρατολόγηση) προσώπων με εξαπάτησή τους προς το σκοπό σεξουαλικής τους εκμετάλλευσης (πορνείας). Εάν ωστόσο πρόκειται για πράξεις που αφορούν σε παιδιά, η πράξη θεωρείται ως εμπορία ακόμη και αν δεν έγινε χρήση των μέσων που αναφέρονται στο 2).

Ο ορισμός αυτός διαφοροποιεί τις πράξεις που υπάγονται στην εμπορία προσώπων από ενέργειες που συνιστούν π.χ. παράνομη εισαγωγή μεταναστών (smuggling of immigrants) όπου η εγκληματική ενέργεια συνίσταται στην μεταφορά με ανταλλάγματα και παράνομη εισαγωγή χωρίς όμως το στοιχείο της μετέπειτα εκμετάλλευσης των ατόμων που μεταφέρονται ή της εργασίας τους. Από την άλλη πλευρά ο ορισμός περιλαμβάνει κάθε είδους εκμετάλλευση (π.χ. καταναγκαστική εργασία ή υπηρεσίες, σεξουαλική εκμετάλλευση, υποβολή σε καθεστώς δουλείας, εξαγωγή και πώληση οργάνων).

Ρητά αναφέρεται ότι η συναίνεση του προσώπου που γίνεται αντικείμενο εμπορίας δεν θεραπεύει τη συμπεριφορά που μπορεί να χαρακτηριστεί ως εμπορία εάν έχει γίνει χρήση κάποιου από τα μέσα ή τις μεθόδους που αναφέρονται παραπάνω στο 2) (άρθρο 4 παρ. β).

Επιπλέον η Ελλάδα έχει υπογράψει (στις 7/9/2000) το Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την πώληση των παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία (25.5.2000), το οποίο έχει ήδη τεθεί σε ισχύ από τις 18/1/2002 και δεσμεύει σήμερα 101 Κράτη. Το Πρωτόκολλο αυτό περιέχει διατάξεις που συμπληρώνουν τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, και συγκεκριμένα το δικαίωμα προστασίας από την οικονομική εκμετάλλευση, καθώς και από την υποχρέωση άσκησης εργασίας επιζήμιας για την υγεία

του παιδιού ή τη φυσική, πνευματική, ηθική ή κοινωνική του ανάπτυξη. Σημειώνεται πως η ΕΕΔΑ, μετά από σχετική εισήγηση του Ε' Τμήματός της, κατέθεσε πρόταση προς τις αρμόδιες ελληνικές αρχές, για την επικύρωση του Πρωτοκόλλου, ήδη από τις 9/3/2006 (βλ. Έκθεση ΕΕΔΑ 2005), ενώ το Υπ. Δικαιοσύνης απέστειλε πρόσφατα (στις 30/5/2007) στην ΕΕΔΑ Σ/Ν και αιτιολογική έκθεση για την «Κύρωση, εφαρμογή του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και παιδική πορνογραφία και άλλες διατάξεις».

Ως Κράτος-Μέλος της ΕΕ, η Ελλάδα δεσμεύεται από το κοινοτικό δίκαιο για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, και συγκεκριμένα από:

- την **Απόφαση-Πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ** που ποινικοποιεί την εμπορία ανθρώπων και επιβάλλει στα κράτη-μέλη να προστατεύσουν τα θύματα και
- την **Οδηγία 2004/81/ΕΚ** που ρυθμίζει τα περί χορήγησης προθεσμίας περίσκεψης και άδειας παραμονής σε θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Παρατηρήσεις – Προτάσεις

Η ελληνική νομοθεσία πληροί, εν πολλοίς, τις προϋποθέσεις που θέτει το διεθνές και ευρωπαϊκό δίκαιο. Η υφιστάμενη νομοθεσία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την προστασία των θυμάτων κρίνεται γενικά ως άρτια και επαρκής. Ωστόσο, ορισμένα σημεία αποδεικνύονται προβληματικά στην πράξη. Τα σημαντικότερα από αυτά είναι τα εξής:

- Έχει υποστηριχθεί, κυρίως από εκπροσώπους των ΜΚΟ, ότι η **προθεσμία περίσκεψης** ενός μηνός (δηλαδή το minimum του προτεινόμενου από την σχετική Οδηγία χρονικού διαστήματος), και δύο μηνών για τους ανηλικούς, είναι εξαιρετικά σύντομη και δεν επαρκεί για να καταφέρουν τα θύματα να ξεφύγουν από τη σφαίρα επιρροής των εκμεταλλευτών τους και να αποφασίσουν ανεπηρέαστα αν επιθυμούν να συνεργαστούν με τις Αρχές. **Προτείνεται η**

επιμήκυνση της προθεσμίας στους 3 μήνες, όπως έχει ζητηθεί και από διεθνείς οργανισμούς και ΜΚΟ. Είναι επίσης ασαφής η διαδικασία σύμφωνα με την οποία προσδιορίζεται κάποιο πρόσωπο ως «πιθανολογούμενο θύμα», ούτως ώστε να απολαύει της προθεσμίας περίσκεψης, και άρα της προστασίας από την απέλαση, της ενημέρωσης και της ειδικής μεταχείρισης προκειμένου να αποφασίσει εάν επιθυμεί ή όχι να συνεργαστεί με τις αρχές. **Προτείνεται η αποσαφήνιση της διαδικασίας χαρακτηρισμού του πιθανολογούμενου θύματος** και η σχετική υποχρέωση ενημέρωσης των αρμοδίων εισαγγελικών αρχών στις περιπτώσεις «πιθανολογούμενων θυμάτων», προκειμένου να καθορίσουν την έναρξη της προθεσμίας περίσκεψης.

- Η χορήγηση άδειας παραμονής μόνο σε θύματα εμπορίας που συνεργάζονται με τις Αρχές για την δίωξη των σωματεμπόρων κρίνεται αναποτελεσματική για την παροχή πλήρους προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλα τα θύματα. Τα θύματα που από φόβο δεν καταδίδουν τους δράστες μένουν απροστάτευτα. **Προτείνεται αναθεώρηση του συστήματος άδειας παραμονής** και των δικαιωμάτων που αυτή συνεπάγεται (κοινωνική ασφάλιση και πρόνοια, πρόσβαση στην αγορά εργασίας, κλπ.) στα θύματα, ούτως ώστε να αποσυνδέεται η προστασία των θυμάτων από την συνεργασία τους με τις αρχές και να προστατεύονται και εκείνα που φοβούνται, δεν δύνανται (όπως πχ στις περιπτώσεις όπου δεν κινείται καν ποινική διαδικασία λόγω της μη ύπαρξης επαρκών στοιχείων και συνεπώς δεν υφίσταται θέμα συνεργασίας του θύματος με τις αρχές, ακόμα και αν το ίδιο το επιθυμεί), ή και δεν επιθυμούν να συνεργαστούν με τις διωκτικές αρχές. Εξάλλου αυτό προβλέπεται και από τη Σύμβαση του ΣτΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (άρθρο 12). Πρότυπο νομοθεσίας στον τομέα αυτό είναι η ιταλική, σύμφωνα με τις διατάξεις της οποίας χορηγείται στα θύματα εμπορίας άδεια παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους. **Ειδικότερα για τα ανήλικα** (πολλώ δε μάλλον για τα ασυνόδευτα), είναι απαραίτητο να ενημερώνεται ο Εισαγγελέας Ανηλίκων και να ενεργεί τα νόμιμα (περί της προθεσμίας

περίσκεψης, παροχής κατάλληλης ψυχοκοινωνικής στήριξης κλπ), για την πραγματική στήριξη των παιδιών, θυμάτων ή μη, προκρίνοντας την ανηλικότητα έναντι της παραβατικότητας. Η ειδική μέριμνα για τα ανήλικα θύματα, θα πρέπει να εκτείνεται και στην όλη διαδικασία του επαναπατρισμού, έως την διαπίστωση της ασφαλούς επανένταξής τους στην χώρα προέλευσης.

- Αν και ο νόμος ποινικοποιεί τον «πελάτη»¹⁰ ο οποίος εν γνώσει του κάνει χρήση των υπηρεσιών που του προσφέρει θύμα εμπορίας, είναι δύσκολο να αποδειχθεί κατά την ποινική διαδικασία η *mens rea*, ή αλλιώς, ο δόλος (γνώση ή/και πρόθεση) των κατηγορουμένων. Συνεπώς, στην πράξη ο πελάτης συνήθως δεν τιμωρείται. Σημειώνεται ακόμη πως **ο αριθμός καταδικαστικών αποφάσεων** για υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων είναι μικρός και αφορά κυρίως πρωτοβάθμιες αποφάσεις. Το γεγονός αυτό, που οφείλεται και στο γενικότερο πρόβλημα της καθυστέρησης στην απονομή της δικαιοσύνης στην Ελλάδα, έχει αντίκτυπο στην αποτελεσματικότητα του νομοθετικού πλαισίου για την καταπολέμηση του φαινομένου και της προστασίας των θυμάτων. Επιπλέον, κατά την διάρκεια της ποινικής διαδικασίας αρκετές φορές έχει παρατηρηθεί αλλαγή της κατηγορίας από κακούργημα (εμπορία ανθρώπων) σε πλημμέλημα (μαστρωπεία), πράγμα που επίσης μειώνει την αποτελεσματικότητα του νομοθετικού πλαισίου δίωξης των εμπόρων.
- Το σύστημα παραπομπής των θυμάτων στην Ελλάδα λειτουργεί σε άτυπη βάση, δεδομένου ότι τέτοιο σύστημα δεν προβλέπεται ρητά από το νόμο. **Προτείνεται η θέσπιση ολοκληρωμένου και λειτουργικού συστήματος παραπομπής**, ώστε η σχετική διαδικασία να είναι συγκεκριμένη και υποχρεωτική, και με σαφή διαχωρισμό αρμοδιοτήτων μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων (κυβερνητικών, ΜΚΟ, ΔΟΜ).

¹⁰ Για το προφίλ του πελάτη στην Ελλάδα, βλ. τον Β' τόμο της μελέτης της ομάδας του Γ. Λάζου: «Πορνεία και διεθνική σωματεμπορία στην σύγχρονη Ελλάδα: Ο πελάτης», εκδ. Καστανιώτη, 2003. Ο Α' τόμος («Η εκδιδόμενη», επίσης από τις εκδ. Καστανιώτη, 2003), παραθέτει τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν κατά την διάρκεια της τριχρονής έρευνας της ομάδας Λάζου, σχετικά με το προφίλ των εκδιδόμενων γυναικών.

- **Συνιστάται η επικύρωση** από την Ελλάδα του Πρωτοκόλλου των ΗΕ, της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Εμπορία Ανθρώπων, και του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στην Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.¹¹ Αναφορικά με το τελευταίο, δεδομένου ότι υπάρχει ήδη σχετικό Σ/Ν, η ΕΕΔΑ καλεί την Κυβέρνηση να προβεί στην άμεση κατάθεσή του με στόχο τη ψήφισή του από την παρούσα Βουλή.

B) Δι-υπουργική Επιτροπή και Εθνικό Σχέδιο Δράσης

Το Μάιο του 2004 συστήθηκε *ειδική επιτροπή με σκοπό το συντονισμό σε πολιτικό επίπεδο των εργασιών για την εφαρμογή των διατάξεων του Ν.3064/2002* σε επίπεδο Γενικών Γραμματέων οκτώ συναρμόδιων Υπουργείων.

Έργο της Επιτροπής ήταν η εκπόνηση, στα μέσα του 2004, ενός Εθνικού Σχεδίου Δράσης, με τίτλο *Δράσεις κατά της Εμπορίας Ανθρώπων*, για την ολοκληρωμένη και αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου. Το εν λόγω πρόγραμμα καλύπτει δράσεις που αφορούν στον εντοπισμό και την αναγνώριση των θυμάτων, στην ολοκληρωμένη προστασία τους και επανένταξή τους, στην εκπαίδευση αστυνομικών, δικαστών και εισαγγελέων και στην ευαισθητοποίηση του κοινού.

Η Επιτροπή συνεργάζεται στενά με το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ) και με Μη-Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) εξειδικευμένες στην παροχή προστασίας σε θύματα εμπορίας. Προϊόν της συνεργασίας αυτής ήταν η υπογραφή (29/11/2005) **Μνημονίου Συνεργασίας** που θέτει το πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ κρατικών φορέων,

¹¹ Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, στην έκθεσή του στην ΕΕΔΑ για το 2006 αναφέρει: «Κύρωση Προαιρετικού πρωτοκόλλου στην Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εμπορία παιδιών, παιδική πορνογραφία και παιδική πορνεία και τροποποίηση διατάξεων του ΠΚ και του ΚΠοινΔ. Παραδόθηκε από νομοπαρασκευαστική επιτροπή και μελετάται». Επίσης αναφέρεται πως έχει συσταθεί «Ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την κατάρτιση σχεδίου νόμου κύρωσης και προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις α) της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά του διασυνοριακού Οργανωμένου Εγκλήματος και των τριών πρωτοκόλλων αυτής και β) της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Παράνομης Διακίνησης Ανθρώπων

του ΔΟΜ και δώδεκα εξειδικευμένων ΜΚΟ, για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων.

Η ως άνω δι-υπουργική επιτροπή αργότερα αναβαθμίστηκε σε ***Ειδική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή (ΕΝΕ) με σκοπό το συντονισμό σε πολιτικό επίπεδο των εργασιών για την εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 3064/2002 και την εισήγηση νομοθετικών ή άλλων μέτρων για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.*** Προϊόν των εργασιών της επιτροπής ήταν η επικαιροποίηση του **Εθνικού Σχεδίου Δράσης** το Νοέμβριο του 2006. Ωστόσο, η λειτουργία της ΕΝΕ, παρά το θεσμικό κύρος που της προσδίδει η λειτουργία της σε επίπεδο Γεν. Γραμματέων των εμπλεκομένων Υπουργείων, στερείται της συμμετοχής σε αυτήν εμπειρογνομόνων και στελεχών της διοίκησης με άμεση αρμοδιότητα και εμπειρία στο θέμα της εμπορίας.

II. Δίωξη

Οι περισσότερες δράσεις που αφορούν στη δίωξη της εμπορίας ανθρώπων πραγματοποιούνται από τα Υπουργεία Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης. Το πρώτο δημοσιεύει στην ιστοσελίδα του στατιστικά στοιχεία που αφορούν σε υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων, καταδικές, θύματα και δράστες ανά έτος.

Τον Απρίλιο του 2001 συστήθηκε η **Ομάδα Καταπολέμησης της Εμπορίας Ανθρώπων (ΟΚΕΑ)**, της οποίας προεδρεύει ο Αρχηγός της Ελληνικής Αστυνομίας και μετέχουν ως μέλη Αξιωματικοί της Αστυνομίας, εκπρόσωποι Υπουργείων, εξειδικευμένοι επιστήμονες κλπ.

Πανελλαδικά λειτουργούν 14 **ομάδες anti-trafficking** υπό το συντονισμό της Κεντρικής Ομάδας Anti-trafficking της Διεύθυνσης Δημόσιας Ασφάλειας του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας. Λειτουργούν ακόμη, στην Αθήνα και την Θεσσαλονίκη, δύο νέα Τμήματα Καταπολέμησης της Εμπορίας Ανθρώπων, στο πλαίσιο του Τμήματος Δίωξης Οργανωμένου Εγκλήματος.

Επίσης, έχει ήδη αρχίσει, με πρωτοβουλία του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, η εκτέλεση του Σχεδίου Επιχειρησιακής – Δυσπηρεσιακής Δράσης για την αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης ανθρώπων – **ΙΛΑΕΙΡΑ**. Πρόκειται για Σχέδιο που αποσκοπεί στη συντονισμένη και αποτελεσματική δράση όλων των εμπλεκόμενων φορέων μέσω κοινών επιχειρήσεων πανελλαδικής εμβέλειας.

Η εκπαίδευση των αστυνομικών υπαλλήλων, καθώς και των δικαστών και εισαγγελέων κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου. Για το λόγο αυτό, μαθήματα σχετικά με την εμπορία ανθρώπων έχουν συμπεριληφθεί στη διδακτέα ύλη, τόσο της Αστυνομικής Ακαδημίας, όσο και της Εθνικής Σχολής Δικαστών. Επιπλέον, στο πλαίσιο Κοινοτικών Προγραμμάτων (ΑΓΙΣ) αλλά και Προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων από την Υπηρεσία Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας του Υπουργείου Εξωτερικών (ΥΔΑΣ/ΥΠΕΞ) έχουν πραγματοποιηθεί εκπαιδευτικά σεμινάρια προς αστυνομικούς, δικαστικούς και εισαγγελείς.

Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι η αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων έχει ανατεθεί, με πρωτοβουλία του Προϊσταμένου της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Αθηνών σε Εισαγγελέα στην Αθήνα.

Παρατηρήσεις - Προτάσεις

Στον τομέα της δίωξης έχουν γίνει σημαντικά βήματα προόδου. Παραμένουν όμως κάποια προβληματικά ζητήματα. Συγκεκριμένα:

- Οι τεκμηριωμένες καταγγελίες ΜΚΟ για παράνομες θεωρήσεις ταξιδιωτικών εγγράφων σε θύματα εμπορίας από προξενία στις χώρες προέλευσης, που έρχονται στο φως της δημοσιότητας, χρήζουν περαιτέρω εξέτασης και αντιμετώπισης από τους αρμόδιους πολιτειακούς φορείς.¹² Εκεί όπου οι αρχές ή οι διεφθαρμένοι κρατικοί

¹² Βλ. ενδεικτικά, ghm761_on_visas_to_tip_victims_gr, στην ιστοσελίδα του ΕΠΣΕ. Επίσης, αναφορά στη μη διερεύνηση σχετικών καταγγελιών, στο υπόμνημα των 11 ΜΚΟ της «Ομάδας Γαλατσιού» της 27/5/2005(http://cm.greekhelsinki.gr/uploads/2005_files/ypomnima_mko_galatsiou_gia_tr

αξιωματούχοι (αστυνομικοί, διπλωματικοί, συνοριοφύλακες, κλπ) ανέχονται, υποστηρίζουν ή διευκολύνουν de facto τις δραστηριότητες της εμπορίας ανθρώπων, το κράτος ευθύνεται άμεσα για την μη ανάληψη δράσης αφού παραλείπει να προστατεύσει όσους υπάγονται στη δικαιοδοσία του. Η σχετική αξιολόγηση της κρατικής στάσης εξαρτάται από το ρόλο που διαδραματίζουν οι ενδιαφερόμενοι αξιωματούχοι και από την ιδιότητα με την οποία ενεργούν, δηλαδή ατομικά εκτός του πλαισίου των κυβερνητικών καθηκόντων τους ή υπηρεσιακά εντός του πλαισίου των αρμοδιοτήτων τους στις κυβερνητικές δομές υποστηρίζοντας ή παραβλέποντας τις καταστάσεις εμπορίας ανθρώπων. Στην τελευταία περίπτωση οι διωκτικές πράξεις αποδίδονται στο κράτος. Έτσι, συμπτώματα ή συμπεριφορές παραβίασης των κανόνων χρηστής διοίκησης, θα πρέπει να αντιμετωπιστούν με την δέουσα αυστηρότητα, αποδίδοντας πειθαρχικές και ποινικές ευθύνες όπου δει.

- Η σύσταση της ΟΚΕΑ και η αρχική της δράση κρίνονται θετικά. Στη συνέχεια όμως δεν φαίνεται να ανέπτυξε αξιόλογη δράση ενώ οι αρμοδιότητές της μεταφέρθηκαν, μάλλον άτυπα, στη δι-υπουργική επιτροπή.
- Οι επιχειρησιακές ομάδες anti-trafficking σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη λειτουργούν με αρκετά μεγάλη επιτυχία. Στην περιφέρεια όμως είναι μάλλον περιορισμένη η αξιοποίησή τους, καθώς, συχνά, οι κατά τόπους αστυνομικοί υπάλληλοι δεν είναι επαρκώς ενημερωμένοι και καταρτισμένοι. Ωστόσο, έχει παρατηρηθεί πως, στην περίπτωση που η Αστυνομία θελήσει, και στην συνέχεια κατορθώσει να εξαρθρώσει κύκλωμα εμπορίας στην επαρχία, τότε αυτό αργεί να επαναλειτουργήσει.
- Η ύπαρξη **αστυνομικής συνοδείας** κρίνεται απαραίτητη, ιδίως κατά τον χρόνο εκδίκασης της σχετικής υπόθεσης από το αρμόδιο

afficking_26-5-05.doc), που στάλθηκε στην Επιτροπή των Γενικών Γραμματέων των συναρμόδιων Υπουργείων, με αριθμό πρωτοκόλλου Υπουργείου Δικαιοσύνης 1198/25-5-05. Επίσης, βλ. "ΤΑ ΝΕΑ" Δευτέρα 18 Δεκεμβρίου 2006 *Ψάχνουν διπλωμάτες στη «μαφία της βίζας»*. Συνεργασία με κυκλώματα σωματεμπορίας http://tanea.dolnet.gr/print_article.php?e=A&f=18719&m=N56&aa=1

δικαστήριο. Στις επαρχιακές όμως πόλεις αυτό δεν συμβαίνει πάντα. Η ενημέρωση των κατά τόπους αστυνομικών αρχών από την πλησιέστερη ομάδα anti-trafficking για την εκδίκαση υποθέσεων εμπορίας ανθρώπων θα πρέπει να είναι πληρέστερη, ώστε να γίνονται οι απαραίτητες ενέργειες.

- Αναγκαία κρίνεται η άμεση ενημέρωση των ομάδων anti-trafficking και των εισαγγελικών αρχών όταν υπάρχουν υποψίες ότι κρατούμενος υπό απέλαση αλλοδαπός είναι θύμα σωματεμπορίας, ώστε να κινηθούν οι διαδικασίες αναστολής της απέλασης, να πραγματοποιηθούν συναντήσεις με την αρμόδια ομάδα anti-trafficking κλπ.
- Απαραίτητο βοήθημα των θυμάτων αποτελεί η **ανάρτηση** –σε πολλές γλώσσες- **ενημερωτικών εντύπων** για τα δικαιώματα και την προστασία που μπορεί να τους παραχθεί, **στα κρατητήρια**.
- Κρίνεται αναγκαία η **θεσμοθέτηση πλαισίου πρόσβασης εξειδικευμένων ΜΚΟ, -ή, ενδεχομένως, Ειδικής Ανεξάρτητης Επιτροπής- σε χώρους κράτησης αλλοδαπών**, με στόχο τόσο την εποπτεία των συνθηκών κράτησης *per se*, αλλά και την πληρέστερη προστασία των δικαιωμάτων των κρατουμένων. Τούτο αποτελεί ήδη διατυπωμένο αίτημα, τόσο της ΕΕΔΑ ως οργάνου, όσο και σειράς μελών της, μεταφέροντας την σχετική θέση των φορέων που εκπροσωπούν.
- Η **εκπαίδευση των αστυνομικών, δικαστών και εισαγγελέων** θα είχε πολύ μεγαλύτερη απόδοση αν γινόταν με τη μορφή διαδραστικών σεμιναρίων με μικρό αριθμό συμμετεχόντων, role play, case studies, αναπαραστάσεις, προσομοιώσεις κλπ, κατά το πρότυπο του προγράμματος ΑΓΙΣ (που έχει στόχο τη συνεργασία των αστυνομικών και δικαστικών αρχών σε θέματα όπως η καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης και εμπορίας γυναικών και του οργανωμένου εγκλήματος). **Προτείνεται εντατικοποίηση των δράσεων εκπαίδευσης** κατά το πρότυπο των ΑΓΙΣ και ΙΛΑΕΙΡΑ. Ειδικότερα για τους αστυνομικούς, προτείνεται η πληρέστερη ενημέρωση και προετοιμασία τους για την κατάθεσή τους ως μάρτυρες κατηγορίας σε δίκες εμπορίας, αλλά και για την διενέργεια της προανάκρισης σε τέτοιες υποθέσεις,

ώστε να βελτιωθεί κατά το δυνατόν το πρόβλημα ελλιπούς στοιχειοθέτησης των αδικημάτων αυτών.

- Οι δράσεις της αστυνομίας για τη σύλληψη εμπόρων είναι συχνά ανεπαρκείς και ελλιπώς οργανωμένες, αφού διεξάγονται χωρίς να έχει προηγηθεί η απαραίτητη προπαρασκευαστική έρευνα. Οι καταγγελθείσες περιπτώσεις αδράνειας των οργάνων της τάξης, όπως και οι υπόνοιες για ανάμειξή τους σε κυκλώματα διακίνησης, θα πρέπει να μελετηθούν προσεκτικά.¹³
- Είναι απαραίτητο, σε όλα τα στάδια της διαδικασίας δίωξης, να διενεργείται ψυχολογική παρέμβαση στήριξης των θυμάτων προκειμένου να διασφαλιστεί, τόσο η προστασία τους, όσο και η αποτελεσματικότητα της δίωξης των εμπόρων. Θα πρέπει να θεσμοθετηθεί μία τέτοια διαδικασία. Σε αυτή τη διαδικασία θα μπορούσε να αξιοποιηθεί ο ρόλος των ΜΚΟ που διαθέτουν στελέχη με πολύτιμη εμπειρία στην αντιμετώπιση περιστατικών εμπορίας ανθρώπων.
- Παρά την θεσμοθέτηση συστήματος **προστασίας μαρτύρων**, το σύστημα αυτό ενεργοποιείται μόνο όταν υπάρχουν ενδείξεις για εμπλοκή κυκλώματος οργανωμένου εγκλήματος. Δεδομένου ότι είναι δύσκολο να προκύψουν τέτοια στοιχεία, οι μάρτυρες και τα θύματα δεν προστατεύονται πάντα αποτελεσματικά. Επιπλέον, το υπάρχον σύστημα έχει προβλεφθεί να λειτουργήσει έως και την τελεσίδικη και

¹³ Βλ. ghm_783_on_pallas_trials_greek, στην ιστοσελίδα του ΕΠΣΕ. Αναφέρονται περιπτώσεις που δείχνουν την υποδειγματική δουλειά των ειδικών δυνάμεων anti-trafficking της ΕΛΑΣ στην εξάρθρωση των επιχειρήσεων σεξουαλικής εκμετάλλευσης, κάποιες εκ των οποίων έχουν οδηγήσει σε μεγάλες καταδίκες διακινητών/δραστών. Παράλληλα, αναφέρονται και άλλες που κηλιδώνουν την εικόνα και το έργο τους (μη εκτέλεση ενταλμάτων σύλληψης κλπ). Σημειώνεται επίσης, ότι η ΕΕΔΑ, στις παρατηρήσεις της επί του Σ/Ν περί εμπορίας ανθρώπων (βλ. παραπάνω, σημ. 5), είχε προτείνει συμπληρωματικό άρθρο που προέβλεπε τιμωρία των εμπλεκόμενων αστυνομικών οργάνων, στην βάση της διατύπωσης του άρθρου 16 της Σύμβασης κατά των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή ποινής, ως εξής: «Όργανο του Κράτους ή πρόσωπο που ενεργεί κατά οποιονδήποτε τρόπο με κρατική ιδιότητα και διαπράττει αυτό το ίδιο ή συνεργεί κατά οποιονδήποτε τρόπο ή προτρέπει ή συναινεί ρητά ή σιωπηρά στη διάπραξη των εγκλημάτων των άρθρων 349, 350 (του οποίου τη διατήρηση ζητούμε), και 351 τιμωρείται με φυλάκιση ενός μέχρι 3 ετών. Αν αποδειχθεί συμμετοχή του στα κέρδη των διακινητών ή σωματεμπόρων ή άλλη επωφελής προς αυτόν παραχώρηση οποιουδήποτε είδους, η ποινή θα είναι φυλάκιση από 3 έως 5 έτη ή, αν η συνεργασία έχει μονιμότερο χαρακτήρα, κάθειρξη μέχρι 10 ετών».

αμετάκλητη απόφαση του αρμοδίου δικαστηρίου. Από την επαφή των εμπλεκόμενων φορέων με τα θύματα, έχει διαπιστωθεί ότι αυτά είτε δεν έχουν ενημερωθεί επαρκώς για το υπάρχον σύστημα προστασίας τους, είτε έχουν παρερμηνεύσει τα όσα τους έχουν γνωστοποιηθεί. **Προτείνεται η δημιουργία πληρέστερου συστήματος προστασίας μαρτύρων**, ούτως ώστε να αποκλεισθεί το φαινόμενο να αρνούνται τα θύματα εμπορίας ανθρώπων να καταθέσουν επειδή δεν νοιώθουν επαρκή την παρεχόμενη προστασία. Η προστασία αυτή θα πρέπει, ιδεωδώς, να επεκτείνεται και στις οικογένειες των θυμάτων στις χώρες προέλευσης, μέσω διεθνούς συνεργασίας με ξένες αστυνομικές και δικαστικές αρχές. Σχετικές ρυθμίσεις περιέχονται και στο άρθρο 28 της Σύμβασης του ΣτΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.

- Η στοιχειοθέτηση τέτοιων υποθέσεων έχει αποδειχθεί δύσκολη για μια σειρά από λόγους, οι κυριότεροι από τους οποίους είναι η ανάγκη εξασφάλισης ενισχυτικής μαρτυρίας, η συμμετοχή έγγαμων ανδρών που, για να μη διαταράξουν το οικογενειακό τους περιβάλλον, δεν καταθέτουν, αλλά και το ότι παρατηρούνται παρεμβάσεις των κατηγορουμένων προς τους μάρτυρες, που στην πλειονότητά τους είναι αλλοδαπές. Η (ανεπίσημη) ανάθεση της αντιμετώπισης του φαινομένου σε συγκεκριμένο Εισαγγελέα, αποτελεί σημαντική πρόοδο. Θα ήταν, ωστόσο, πολύ πιο αποτελεσματική η θεσμοθέτηση ειδικής Εισαγγελικής Έδρας για θέματα εμπορίας ανθρώπων κατά το πρότυπο του Εισαγγελέα για θέματα τρομοκρατίας.
- Έχει διαπιστωθεί ότι η **έλλειψη εξειδικευμένων διερμηνέων** επηρεάζει αρνητικά την διαδικασία της προανάκρισης, την ίδια την ανάκριση και την επ' ακροατηρίω διαδικασία. **Προτείνεται η κάλυψη των ελλείψεων** σε αυτόν τον τομέα.
- Η συμβολή εξειδικευμένων συνεργατών ΜΚΟ στην διερεύνηση και στοιχειοθέτηση των υποθέσεων –κατά το πρότυπο τέτοιων δράσεων σε χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, η Δανία κλπ- έχει αποδειχθεί αποτελεσματική. Στόχος των δράσεων αυτών είναι η διείσδυση στο

κύκλωμα της εμπορίας, προετοιμάζοντας το έδαφος για την διώξη από πλευράς της αστυνομίας.

III. Προστασία και αρωγή των θυμάτων

Στα αναγνωρισμένα θύματα εμπορίας ανθρώπων, καθώς και στα πρόσωπα στα οποία έχει χορηγηθεί προθεσμία περίσκεψης, παρέχεται, σύμφωνα με το νόμο, προστασία. Αυτή περιλαμβάνει:

- Τηλεφωνικές γραμμές στήριξης θυμάτων (εθνικός φορέας: ΕΚΚΑ – Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης-: 197, ΜΚΟ: Αλληλεγγύη, Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης κλπ)
- στέγαση σε ξενώνες που λειτουργούν από κρατικούς φορείς (ΕΚΚΑ, Δημοτικές Αρχές, κλπ) ή μη-κυβερνητικές οργανώσεις (ΚΛΙΜΑΚΑ, Αλληλεγγύη, ΕΚΥΘΚΚΑ –Κέντρο Έρευνας και Υποστήριξης Θυμάτων Κακοποίησης και Κοινωνικού Αποκλεισμού-, ΚΑΘΒ –Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων-, κλπ)
- ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη
- νομική αρωγή (Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Ελληνικό Παρατηρητήριο Συμφωνιών Ελσίνκι, Δικηγορικοί Σύλλογοι-Legal Aid)
- ιατροφαρμακευτική περίθαλψη
- εθελοντικός επαναπατριsmός από ΔΟΜ (δράση χρηματοδοτούμενη από την ΥΔΑΣ/ΥΠΕΞ)
- άδεια παραμονής και εργασίας
- πρόσβαση σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης
- προώθηση στην απασχόληση (Αναπτυξιακή Σύμπραξη για την Προώθηση Ίσων Δικαιωμάτων για τα Διακινούμενα Άτομα –ΑΣΠΙΔΔΑ – Κοινωνική Πρωτοβουλία EQUAL).

Αν και ο νόμος δεν ορίζει ρητά τη λειτουργία **συστήματος παραπομπής** περιστατικών εμπορίας ανθρώπων, το **Μνημόνιο Συνεργασίας** που υπογράφηκε από τα μέλη της δι-υπουργικής επιτροπής, τον ΔΟΜ και τις δώδεκα ΜΚΟ (βλ. ανωτέρω I.B), ορίζει ως συντονιστή του

(άτυπου) συστήματος παραπομπής το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ).¹⁴

Παρατηρήσεις – Προτάσεις

Θεωρείται ότι το κράτος αδυνατεί να προστατεύσει το θύμα ή το υποψήφιο θύμα της εμπορίας ανθρώπων όταν δεν εφαρμόζεται πραγματικά και αποτελεσματικά η σχετική ισχύουσα νομοθεσία ή όταν ο ενδιαφερόμενος δεν έχει τη δυνατότητα πρόσβασης στους αρμόδιους διοικητικούς μηχανισμούς για την παροχή προστασίας και αρωγής στα θύματα. Παρά το γεγονός ότι η ελληνική κυβέρνηση, κυρίως μέσω της ΥΔΑΣ/ΥΠΙΕΞ, έχει υπάρξει γενναιόδωρη στη χρηματοδότηση δράσεων στήριξης θυμάτων, είναι ανάγκη να ενισχυθεί περαιτέρω το γενικό πλαίσιο προστασίας, σημείο το οποίο η ΕΕΔΑ υποστηρίζει με έμφαση.

Συγκεκριμένα:

- Δεν υπάρχει, ούτε σε επίπεδο κυβερνητικών φορέων, ούτε σε επίπεδο ΜΚΟ, εξειδικευμένη υποδομή για τη **στήριξη θυμάτων που ΔΕΝ ανήκουν στην κατηγορία των γυναικών/ανηλίκων θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης**. Η προστασία που μπορεί να παρασχεθεί σε άντρες και παιδιά θύματα καταναγκαστικής εργασίας και άλλων μορφών εκμετάλλευσης είναι πολύ περιορισμένη.¹⁵ **Προτείνεται η δημιουργία και λειτουργία σχετικών δομών στήριξης** (ξενώνες, νομική αρωγή, εξειδικευμένη νομική στήριξη κλπ).
- Χρήσιμο θα ήταν η στήριξη των θυμάτων μέσω τηλεφωνικών γραμμών να παρέχεται σε αρκετές γλώσσες, πέραν της ελληνικής.

¹⁴ Για όλες τις προαναφερθείσες πρωτοβουλίες, βλ. συνημμένο Εθνικό Σχέδιο Δράσης, Νοέμβριος 2006, της Ειδικής Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων.

¹⁵ Ειδικότερα για τις περιπτώσεις θυμάτων/αιτούντων άσυλο, βλ. το κείμενο των Κατευθυντήριων Οδηγιών της "Υπατης Αρμοστείας για την εξέταση αιτημάτων άσυλου και τον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα (κατ' εφαρμογή του άρθρου 1 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951) σε θύματα εμπορίας ανθρώπων ή σε πρόσωπα που κινδυνεύουν από την εμπορία ανθρώπων, στο www.unhcr.gr

- Η αντιμετώπιση του φαινομένου εμπορίας **ενηλίκων και ανηλίκων Ρομά**, παρουσιάζει προκλήσεις και ιδιαιτερότητες που πρέπει να εκτιμηθούν ξεχωριστά.¹⁶
- **Εφόσον το ΕΚΚΑ αναλάβει θεσμικά –και όχι ατύπως- τον ρόλο του «συντονιστή» του συστήματος παραπομπής, τότε θα πρέπει να αναβαθμιστεί και να βελτιώσει την υποδομή του**, σε επίπεδο εξειδικευμένων συνεργατών, τεχνογνωσίας και υλικοτεχνικής υποδομής για την κάλυψη των αναγκών στέγασης κλπ των θυμάτων.
- Θα ήταν χρήσιμο να εκπαιδευτούν σε θέματα εμπορίας ανθρώπων κάποιες κατηγορίες επαγγελματιών που λόγω της φύσης του επαγγέλματός τους συχνά έρχονται σε επαφή με θύματα, πχ ιατροί, νοσηλευτές, κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, δικηγόροι κλπ. Για παράδειγμα, πρόσφατα ο ΔΟΜ πραγματοποίησε εκπαιδευτικό σεμινάριο για επιθεωρητές εργασίας του Υπουργείου Απασχόλησης (Σώμα Επιθεωρητών Εργασίας – ΣΕΠΕ), το οποίο οι συμμετέχοντες έκριναν θετικά.
- Δεδομένου ότι η επαγγελματική αποκατάσταση αποτελεί απαραίτητο στοιχείο για την κοινωνική επανένταξη των θυμάτων, είναι αναγκαίο να ληφθούν μέτρα για την πρόσβαση των θυμάτων στην αγορά εργασίας. Προς επίτευξη αυτού του σκοπού είναι ανάγκη να αναπτυχθούν περισσότερες δράσεις για την ευαισθητοποίηση των εργοδοτών.
- Πηγή έμπνευσης για τον αποτελεσματικό συντονισμό των δράσεων προστασίας των θυμάτων εμπορίας, αποτελεί και το Εγχειρίδιο του ΟΑΣΕ: «Εθνικοί Μηχανισμοί Παραπομπής».¹⁷ Ο Εθνικός Μηχανισμός Παραπομπής (ΕΜΠ) είναι ένα πλαίσιο συνεργασίας μέσω του οποίου οι κρατικοί φορείς συντονίζουν, σε συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών, τις ενέργειες που αποσκοπούν στην προστασία των θυμάτων.

¹⁶ Βλ. ειδικά για αυτό το θέμα: OSCE/ODIHR Position Paper: Awareness Raising for Roma Activists on the issue of Trafficking in Human Beings in South-Eastern Europe, Warsaw, April 2006.

¹⁷ “National Referral Mechanisms: Joining Efforts to Protect the Rights of Trafficked persons. A practical Handbook”, OSCE/ODIHR 2004.

IV. Πρόληψη και ευαισθητοποίηση

Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια πραγματοποιούνται **εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης** της κοινωνίας με σκοπό την πρόληψη του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων. Οι δράσεις αυτές έχουν τη μορφή είτε συνεδρίων ή ημερίδων, είτε τηλεοπτικών ή ραδιοφωνικών σποτ και αποτελούν πρωτοβουλία τόσο κρατικών φορέων (Υπουργείο Εξωτερικών, Γενική Γραμματεία Ισότητας, Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας), όσο και μη-κυβερνητικών οργανώσεων (ΑΡΣΙΣ, STOP NOW, Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης κλπ) και του ΔΟΜ. Σημειώνεται πως ο τελευταίος διενεργεί εκτεταμένη έρευνα για την στάση του γενικού πληθυσμού απέναντι στο φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων, τα πορίσματα όμως της οποίας δεν έχουν ακόμα ολοκληρωθεί.

Επίσης, κάποιες ΜΚΟ (ΑΡΣΙΣ, ACT UP, ΝΕΑ ΖΩΗ) υλοποιούν δράσεις πρόληψης και ευαισθητοποίησης με τη μορφή **street work**. Οι δράσεις αυτές απευθύνονται κυρίως σε θύματα ή πιθανολογούμενα θύματα και αποσκοπούν στον εντοπισμό τους και στην παροχή προστασίας και στήριξης.

Παρατηρήσεις – Προτάσεις

Οι δράσεις ευαισθητοποίησης – ενημέρωσης που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία χρόνια αποτελούν σημαντική προσπάθεια για την πρόληψη του φαινομένου. Το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα της απόλυτης απαξίωσης της εμπορίας ανθρώπων από την ελληνική κοινωνία δεν έχει όμως επιτευχθεί, καθώς οι δράσεις αυτές έχουν αποσπασματικό χαρακτήρα. Είναι αναγκαία η χάραξη μίας στρατηγικής πρόληψης που να περιλαμβάνει δέσμη δράσεων οι οποίες να βρίσκονται μεταξύ τους σε λογική αλληλουχία και συνέχεια.

- Απαραίτητη, προς αυτή την κατεύθυνση, είναι η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του ανδρικού πληθυσμού της χώρας -δηλαδή των δυνητικών πελατών/χρηστών/καταναλωτών αυτών των υπηρεσιών- για τις συνθήκες διαβίωσης των θυμάτων και τους τρόπους δράσης των

κυκλωμάτων, σε μια προσπάθεια αποθάρρυνσης της ζήτησης για αυτές τις υπηρεσίες, μέσω της συνειδητοποίησης ότι έτσι συμμετέχουν και οι ίδιοι στην συντήρηση ενός καθεστώτος σύγχρονης δουλείας.¹⁸

- Δράσεις ευαισθητοποίησης απαιτούνται, φυσικά, και για το σύνολο της κοινωνίας, μέρος των οποίων είναι απαραίτητο να εντάσσεται στο πλαίσιο της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Είναι προφανές ότι το έργο της Αστυνομίας και της Δικαιοσύνης δυσχεραίνεται ακόμα πιο πολύ από την ανοχή που δείχνει μια κοινωνία, η οποία σιγά-σιγά τείνει να θεωρεί την εμπορία φτωχών ανθρώπων από τις πιο «άτυχες» χώρες του πλανήτη σαν κάτι το περίπου «φυσιολογικό», η οποία εθίζεται στην ύπαρξη ενός παράνομου κόσμου που δεν είναι πια τόσο «κρυφός» και δακτυλοδεικτούμενος -όπως παλιότερα τα «κόκκινα φανάρια»- αλλά που διαδραματίζεται μπροστά στα μάτια του, στα bars, night clubs, νοικιασμένα δωμάτια κλπ., και η οποία «ανησυχεί» και εξανίσταται μόνον όταν π.χ. μαθαίνει ότι ο διακινητής ή ο μαστροπός είναι παπάς.¹⁹ Έρευνες σχετικά με τους κοινωνικούς και πολιτιστικούς παράγοντες που διαμορφώνουν την ζήτηση αυτών των υπηρεσιών, μπορούν να στρέψουν τις δράσεις ευαισθητοποίησης προς την σωστή κατεύθυνση.²⁰ Μέρος της προβληματικής σχετικά με την προώθηση της ζήτησης αυτών των υπηρεσιών, αποτελεί και η διαφήμιση μέσω της σωρείας «ροζ» αγγελιών που καταχωρίζονται στα ΜΜΕ.
- Εκστρατείες ευαισθητοποίησης που να απευθύνονται σε στοχευμένες ομάδες επαγγελματιών οι οποίες είναι πιθανόν να έρχονται σε επαφή με θύματα εμπορίας, είναι επίσης αναγκαίες (στο πρότυπο της συνάντησης - που πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα του ΥΠΕΞ-, της Παγκόσμιας Τράπεζας, του ΔΟΜ και πολλών ΜΚΟ, με στόχο τη διαμόρφωση ηθικού

¹⁸ Σύμφωνα και με τις συστάσεις της Sigma Huda, Special Rapporteur on Trafficking in Persons, especially in Women and Children, in “Report to the Human Rights Council”, 24/1/2007, UN A/HRC/4/23.

¹⁹ Βλ. Καθημερινή, 15/10/2005, «Το πρωί παπάς και το βράδυ μαστροπός».

²⁰ Βλ. σχετικά τις πολύ ενδιαφέρουσες μελέτες στο: Anderson B & O’Connell D, “Is trafficking in Human Beings demand driven? A Multi-Country Pilot Study, IOM, 2003, και Bales K, “Because she looks like a child”, in B. Ehrenreich & A. Hochschild, “Global Woman: Nannies, Maids and Sex Workers in the New Economy”, Granta, London, 2003, pp. 207-229.

κώδικα της επιχειρηματικής κοινότητας κατά της εμπορίας ανθρώπων, και που κατέληξε στην υπογραφή από εκπροσώπους της διεθνούς επιχειρηματικής Κοινότητας, της Διακήρυξη των Αθηνών: “Business Community against Trafficking of Human Beings”).

V. Συνεργασία

Η Ελλάδα συμμετέχει σε πρωτοβουλίες συνεργασίας σε **περιφερειακό επίπεδο** (Εναλλακτική Έδρα Συμφώνου Σταθερότητας για τη ΝΑ Ευρώπη στη Θεσσαλονίκη, Οικονομική Συνεργασία Μαύρης Θάλασσας-B-SEC, Πρωτοβουλία Συνεργασίας ΝΑ Ευρώπης-SECI) που αναπτύσσουν δράση για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων στις χώρες προέλευσης των θυμάτων.

Επίσης, **εντός Ελλάδος** πραγματοποιούνται προσπάθειες δικτύωσης των φορέων που εμπλέκονται στην καταπολέμηση του φαινομένου και την προστασία των θυμάτων. Τέτοιες σημαντικές πρωτοβουλίες είναι:

- Η συνεργασία της δι-υπουργικής επιτροπής με τον ΔΟΜ και δώδεκα εξειδικευμένες ΜΚΟ για την αποτελεσματικότερη δράση και το συντονισμό των ενεργειών τους για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και τη στήριξη των θυμάτων.
- Το Διπλωματικό Φόρουμ που διοργανώνεται με πρωτοβουλία του ΔΟΜ και του ΥΠΕΞ και τη συμμετοχή εκπροσώπων αρμοδίων υπουργείων, διεθνών οργανισμών, διπλωματικών αρχών χωρών προέλευσης, διέλευσης και προορισμού, και μη κυβερνητικών οργανώσεων.
- Τέλος, πρωτοβουλίες δικτύωσης έχουν επίσης αναπτυχθεί για τη συνεργασία μεταξύ κυβερνητικών και μη κυβερνητικών φορέων σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο (Δίκτυο ΜΚΟ ΑΡΙΑΔΝΗ, Πρόγραμμα ΗΡΑ, Συνεργασία Εθνικών Ομάδων Εκπαιδευτών-

δικαστικών, αστυνομικών, ΜΚΟ- που προέκυψε από το πρόγραμμα ΑΓΠΣ της ΕΕ,²¹ κλπ).

Παρατηρήσεις – Προτάσεις

- Οι πρωτοβουλίες δικτύωσης πρέπει να ενισχυθούν ακόμα περισσότερο σε όλα τα επίπεδα.
- Χρήσιμη θα ήταν η θεσμοθέτηση Εθνικού Εισηγητή (Rapporteur) για την Εμπορία Ανθρώπων, όπως προτείνει και η σχετική Ομάδα Εμπειρογνομόνων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής²² και όπως το έχουν ήδη πράξει η Σουηδία, η Ολλανδία και η Γερμανία. Ο Εθνικός Εισηγητής κάνει συστηματική καταγραφή των δεδομένων περί εμπορίας από ένα ευρύ φάσμα πηγών, προωθεί τα στοιχεία αυτά στους αρμόδιους φορείς για την αντιμετώπιση του φαινομένου, οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με την αξιολόγηση και επικαιροποίηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης. Γενικότερα, η ΕΕΔΑ υποστηρίζει με έμφαση την ανάγκη θεσμοθέτησης αποτελεσματικού συντονιστικού φορέα/οργάνου για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.
- Η ΕΕΔΑ επισημαίνει ακόμη, τον ενεργό ρόλο που μπορούν να παίξουν οι τοπικές αρχές (συμπεριλαμβανομένων και των βαθμίδων της τοπικής αυτοδιοίκησης), σε όλα τα συστατικά μέρη της καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων (δίωξη, προστασία και αρωγή θυμάτων, πρόληψη και ευαισθητοποίηση). Προς την κατεύθυνση αυτή, έμπνευση μπορεί να αντληθεί από την σχετική εμπειρία άλλων χωρών. Χάριν παραδείγματος, αναφέρεται το σύστημα της Γαλλικής «police de proximité», οι θετικές πτυχές του οποίου μπορούν να αξιοποιηθούν.
- Προκειμένου να καταστούν συγκρίσιμα τα στοιχεία που καταγράφονται, πρέπει να διαμορφωθούν κοινές οδηγίες για την συγκέντρωση των στοιχείων, τόσο ως προς το είδος τους, όσο και ως

²¹ Agis Framework Programme on Police and Judicial Co-operation in Criminal Matters: 2003-2008. Council of the European Union, European Union Annual Report on Human Rights, at http://europa.eu.int/comm/external_relations/human_rights/doc/report03_en.pdf, p.25.

²² Βλ. «2004 Report of the Experts Group on Trafficking in Human Beings», Brussels, EC, Directorate General Justice, Freedom and Security.

προς τις μεθόδους συλλογής, τους δείκτες της μέτρησης, της έρευνας και ανάλυσης του φαινομένου.

- Απαραίτητο είναι να γίνει αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μέχρι τώρα δράσεων και πρωτοβουλιών.

Εν κατακλείδι, στην ιδεώδη περίπτωση που θα εφαρμοστεί στο πεδίο το Εθνικό Σχέδιο Δράσης, με την συνεισφορά όλων των εμπλεκόμενων φορέων, η εμπορία ανθρώπων στην Ελλάδα, σίγουρα δεν θα απαλειφθεί, πάντως θα αναχαιτιστεί σημαντικά.

Ακολουθεί συνοπτική παρουσίαση της εμπορίας ανθρώπων στην Ελλάδα, του Γραφείου των ΗΕ για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα.

Entry on GREECE (UN Office on Drugs & Crime): Trafficking in Persons, Global Patterns, April 2006.

Greece

Region*: Western Europe

Population**: 11,120

Population under 14: 14.3 %

Net migration: 3.3

Human Development Index: 24th / 177

Gender-related Development Index: 24th /140

TI—Corruption Perceptions Index: 4.3/10

WEF—Organized Crime Index: 5.8/7

Reported trafficking according to the citation index

Country of origin: N.R.

Reported destinations out of the country: N.R.

Country of transit: High

The country is a reported transit for victims trafficked: From the Balkans and Commonwealth of Independent States to Italy, other Western European countries and Turkey.

Country of destination: Very High

Reported origins for the country:

High: Albania, Bulgaria, Georgia, Kazakhstan, Republic of Moldova, Romania, Russian Federation, Ukraine.

Medium: Belarus, Czech Republic, Dominican Republic, Kosovo (Serbia and Montenegro).

Low: Armenia, Azerbaijan, the Balkans in general, Colombia, unspecified Central and South Eastern Europe, Eritrea, Ethiopia, Kyrgyzstan, Latvia, Lithuania, Malawi, Philippines, Poland, Slovakia, Sri Lanka, Tajikistan, Thailand, Turkey, Uruguay, Uzbekistan, Venezuela (Bolivarian Republic of).

* **Regions:** The source for the regional classification used is, United Nations (2005), “World Population Prospects: The 2004 Revision - Highlights”, New York: United Nations, Department of Economic Affairs, Population Division; can be downloaded from the internet at http://www.un.org/esa/population/publications/WPP2004/2004Highlights_f inalrevised.pdf .

This has been varied here with the use of the following sub-regions to reflect the human trafficking information provided by the source institutions: Central and South Eastern Europe, Western Europe, the Commonwealth of Independent States, and Western Asia and Turkey.

** **N.R.:** Not reported (i.e., information not available).

Profiles of the Victims:

The great majority of victims are reported to be women and girls trafficked for sexual exploitation. To a lesser extent, children are also reported to

have been trafficked. Trafficking for forced labour is reported by a few sources.

Parties to the United Nations Convention against Transnational Organized Crime and its Protocols

- Convention against Transnational Organized Crime: Signed, Not Ratified
- Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children: Signed, Not Ratified
- Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air: Signed, Not Ratified

The country has been indicated by a number of sources ranging between 6 - 10 as a country of transit and by a number of sources ranging between 25 – 40 as a country of destination.

Αθήνα, 14 Ιουνίου 2007